

Küresel İç Savaş ve Türkiye kitabında 2000 sonrasındaki Türkiye ve Rusya tarihleri arasındaki büyük benzerlik konusunda değişik örnekler vermiştim. Rusya tarihi denilince aklımıza sürekli devrim tarihi gelir. Onu da seçmeci öğrenmişizdir. Devrim nasıl yapıldı, Lenin ve Stalin dönemi... Bu kadar... En uzun dönem sayılan Brejnev döneminde hangi gelişmeler yaşanmıştır, SSCB önce dünyanın her tarafında ABD'ye karşı hazır ve nazır bir güç durumuna yükselip ardından hızla nasıl çözülmüştür; bunları öğrenmeyiz. Dahası Türkçede bu konuda kaynak da yoktur. Çok sayıda gereksiz kitap çevrilirken, bu konuyla ilgili olanlar çevrilmez. Burada "satmaz" endişesinden çok –diğer kitaplar sanki çok mu satıyor?- yayıncının anlayışı belirleyicidir. Öğrenmek istemez, aksi durumda kafasındaki bazı dogmalar yıkılacaktır.

Rusya ile ilgili biyografileri okurken de Lenin, Stalin, Troçki'ye takılıp kalırız. Brejnev'in biyografisi kalın bir kitap olarak Almandada var ama Türkçede bulamazsınız.

Şu sıra Putin'in biyografisini okuyorum. Bir derginin özel sayısı olarak yayınlanmış, daha sonra belki hayatı hakkında yazılmış kitaplardan bir bölümünü de okurum.

Putin'in hayatı SSCB'de sosyalizmden kapitalizme geçiş dönemini de kapsar.

Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde (DAC) KGB sorumlusu olarak yıllarca çalışan Putin, DAC'nin çözülmesinden sonra SSCB'ye döner. Bir süre Leningrad'da belediye başkan yardımcılığı yapar. Parti içinde "reformcu" denilen kesime yakındır.

SSCB çözülmektedir ve ortalık karmakarışıktır. "Düzen adamı" Putin'in zamanıdır ve mesleği nedeniyle tecrübelidir de.

Burada bilmediğim bir şeyi öğrendim. Leningrad'ın adının Sankt Petesburg olarak değiştirilmesinin Yeltsin yönetiminin işi olduğunu sanıyordum, değilmiş. Belediye başkanı seçimi sırasında isim de halkın oyuna sunulmuş ve çoğunluk eski isme dönülmesini istemiş.

Kentin belediye başkanı olan Sobtschak hakkındaki yolsuzluk soruşturması nedeniyle çekilince Putin belediye başkanı olur. Kısa süre sonra Moskova'da Kremlin çevresine girecektir. SSCB dağılmıştır, Rusya da dağılmaktadır. Çeçenistan'da İslamcıların bağımsızlık mücadelesi başlamış, olaylar Dağıstan'a sıçramıştır. Hızla yükselen Putin dört yıl gibi kısa sürede devlet başkanı olacak, Yeltsin yerini ona bırakacaktır.

Rusya Çeçenistan ve Dağıstan'da askeri çözüme yönelir, çok sayıda insan ölür.

Kırım'ın Rusya Federasyonu'na katılmasının ardından Putin'in popülaritesi iyice yükselir.

"Rusya'nın toprağını toplayan adam." Putin'in adlarından birisi de budur.

"Rusya ya büyüktür ya da hiçbir şeydir."

Son 500 yıllık tarihi imparatorluk olan Rusya için SSCB bu imparatorluğun özel halidir.

Putin dağılmış imparatorluğu belirli oranda toplamakta ve Rusya'yı yeniden dünya ölçüsünde dikkate alınır bir güç haline getirmektedir.

Çarlık Rusyası ile Osmanlı İmparatorluğu tarihleri de birbirine benzer. İkisinde de yukardan gelen reformlar belirleyicidir, Avrupa hayranlığıyla geç kalmış modernleşme vardır. Çarlık Rusyası Osmanlı'dan oldukça ileridedir. Edebiyatı dünya çapındadır, askeri konularda ise 1711 Prut savaşı dışında Osmanlı ile girdiği bütün savaşları kazanmıştır.

Putin'de de benzerini görebilmek mümkündür.

Siyah kuşak judocudur, iyi yüzücüdür, dağda at sürece kadar iyi binicidir, buz hokeyi oynar ve iyi bir satranç oyuncusudur. Rusya devlet başkanı olup da iyi satranç oynamamak olmaz zaten...

Çok halklı bir ülke olan Rusya Federasyonu'nda Rusça önemli bir birleştirici faktördür. Bu nedenle Putin döneminde yerel dillerdeki eğitim kısıtlanmış, Rusça iyice ön plana çıkarılmıştır.

Basın ve televizyonlar sıkı denetime alınmış, muhalifler "Avrupa ajanı" olmakla suçlanmıştır.

Kilise denetim altında tutularak yönetime bir çeşit ortak yapılmıştır.

Bize benziyor, öyle değil mi?

Putin Rusçanın önemini anlatırken Cengiz Aytmatov'u örnek gösterir.

Aytmatov Rusça yazdığı için dünyaca tanınan bir yazar olmuştur, aksi durumda Kırgız Türkçesini kim okurdu?

Aytmatov SSCB içindeki Türk kökenlilerin birliğini, başka bir deyişle Çarlık tarafından parçalanan Türkistan'ın yeniden kurulmasını savunmuştu ama yapıtlarını Rusça yazmış... Eğitim dili Rusça olunca başka türlü de mümkün değildi.

Bazen "Rusça öğrensem mi?" diye düşünmüyor değilim ama neyse ki Almancaya çevrilen çok sayıda Rusça yapıt bulunuyor.

Rusya ile Almanya arasında çok eskiye giden bağlar bulunuyor. Çariçe Katerina zamanında (Alman asıllıdır) çok sayıda Alman Çarlık Rusyasına göç ediyor.

Almanca 1970'li yıllara kadar SSCB'de birinci yabancı dilmiş.

Lenin de bazı önemli örnekleri Almanya'dan verir (Alman postasının işleyişi, Almanya işçi sınıfının örgütlülüğü, zamanın en büyük sosyal demokrat partisi olan SPD gibi). Lenin'in annesi Alman asıllıdır.

1917 Ekim devriminin gerçekleşmesinde zamanın Almanyasının önemli rolü vardır. Lenin ve beraberindekiler Çarlık Rusyasıyla savaş içinde olan Almanya'nın yönetiminden izin alarak trenle İsviçre'den hareket edip Almanya'dan geçerek Petograd'a gitmişlerdir. Bolşeviklerin savaşa karşı olduğunu bilen Almanya, o cephede savaşı bitireceklerini düşünerek Kerenski yönetiminin savaş politikasına karşı olanların ülkeye gitmesini çıkarına uygun görmüştür.

Ekim devriminin teorik temeli Nisan Tezleri'dir. Lenin burada yarı feodal bir ülkede sosyalist devrim çağrısı yapar. Bu tezlerin kitleye iletilmesi için Lenin'in önce Petograd'a gidebilmesi gerekiyordu.

Putin de Berlin'deki Federal Meclis'te konuşma yapabilecek kadar iyi Almanca bilir.

Konuşmalarında sürekli olarak Rusya tarihinin önemli isimlerine –Katherina, Büyük Petro, Korkunç İvan gibi- referanslar verir. Bunlar Rusya'yı modernleştirmişler ve sürekli işgallerle Moskova beyliğinden başlayarak büyük bir imparatorluk kurmuşlardır. Putin ileride Stalin'e de referans verir mi, bilemiyorum. Stalin dönemindeki hızlı sanayileşme politikası olmasaydı, SSCB yarı feodal bir ülkeden kapitalist olmayan yoldan sanayi ülkesi durumuna gelemezdi.

Stalin'e verilecek referansı sosyalizm kapsamında değerlendirmemek gerekir. O Rusya'yı büyük yapanlardan birisidir ve bu yönden değerlendirilmektedir.

Rusya Federasyonu ile Türkiye'nin arası geçmişle karşılaştırılmayacak kadar iyidir.

Bir yandan da Osmanlı savunulur ama Osmanlının Rusya ile arası hiç iyi olmamıştır.

MHP'nin temelinde "Moskof zulmü altında inleyen esir Türkleri kurtarma" anlayışı vardı ama şimdi unutulmuştur.

Çarlık Rusyasının imparatorluk olması Türkistan'ın işgal edilerek parçalanmasıyla mümkün olabildiği. 19. yüzyıl sonlarında Çarlık büyük bir Çerkez katliamı da yapacaktır.

Çeçenistan'dan kaçmak zorunda kalan İslamcılar öncelikle Suriye'ye gitti. Putin, "Suriye'de çok sayıda Rusya Federasyonu vatandaşı İslamcı savaşçı bulunuyor. Bunlara karşı burada da savaşmak çıkarımız gereğidir" belirlemesi yapar.

Rusya tarihini öğrendikçe 74 yıl süren reel sosyalizmin Rusya'nın geçmişiyle (1917 öncesi) bugünü (1991 sonrası) arasındaki ara bir dönem olduğunu daha fazla düşünüyorum.

Bugünkü Rusya'nın özelliklerini anlamak için devrim öncesi döneme de gitmek gerekiyor.

Tıpkı Doğu Avrupa ülkelerinde olduğu gibi...